

AVIŽIENIŲ GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus r. Avižienių gimnazijos (toliau –gimnazijos) Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Smurto prevencijos įgyvendinimo mokykloje rekomendacijomis, patvirtintu 2017 m. kovo 22 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-190 bei Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu 2016 m. birželio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 30-1602.

2. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo gimnazijoje tvarkos aprašo paskirtis – atpažinti, pastebėti patyčias, tinkamai į jas reaguoti, padėti mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

3. Tvarkos aprašas nustato smurto ir patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą mokykloje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir/ar patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamas visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo patiriančių smurtą amžiaus ir pareigų.

5. Visi gimnazijos bendruomenės nariai (mokiniai, administracijos atstovai, mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, tėvai (globėjai, rūpintojai), kiti darbuotojai) turi būti supažindinti su Vilniaus r. Avižienių gimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašu.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos smurtui bei patyčių formoms apibūdinti:

6.1. **smurtas** – tai fizinės ar emocinės kančios sukėlimas, sužalojimas, panaudojant jėgą, turint tikslą ką nors fiziškai ar psichologiškai paveikti;

6.2. Smurto rūšys:

6.2.1. **fizinis smurtas** – tai neteisėtas tyčinis prieš asmens valią jo organizmui daromas fizinis poveikis, nukreiptas į asmens gyvybės atėmimą, žalos sveikatai padarymą, fizinio skausmo ar kitų fizinių kančių sukėlimą, laisvės atėmimą arba bejėgiškos būklės sukėlimą.

6.2.2. **psichologinis smurtas** – tai pavojingas tyčinis poveikis kito žmogaus psichikai, verčiant bijoti (bauginant), kad dėl tolesnių grasinančiojo veiksmų ar neveikimo atsiras tam tikros neigiamos pasekmės.

6.2.3. **seksualinis smurtas** – smurto rūšys, kai žmogus verčiamas tenkinti kito žmogaus seksualinius poreikius.

6.3. **patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

6.4. Svarbiausi patyčių ypatumai :

- **patyčios apima tyčinius veiksmus.** Tai reiškia, kad vaikas, kuris tyčiojasi, dažniausiai supranta, kad savo veiksmais skaudina kitą ir daro tai sąmoningai.
- **šis elgesys yra pasikartojantis.** Agresyvus veiksmas, kuris įvyko vieną kartą, dar nėra patyčios. Patyčiomis vadiname tą elgesį, kuris vyksta sistemingai tam tikrą laiką.
- **patyčių situacijoje yra psichologinė ar fizinė jėgos persvara.** Vadinasi, puolamas vaikas jaučiasi silpnesnis už skriaudėjus ir negali apsiginti nuo jų.

6.5. Patyčios gali būti:

6.5.1. **tiesioginės** – tai pakankamai atviras tyčiojimas, dažniausiai pasireiškiantis akivaizdžia konfrontacija, pavyzdžiui: stumdymu, spardymu, apspjovimu, mušimu, pravardžiavimu.

6.5.2. **netiesioginės** – tai labiau užslėptas tyčiojimas, pavyzdžiui: išstūmimas iš bendros veiklos, ignoravimas, melagingų apkalbų skleidimas.

6.6. Patyčių formos:

6.6.1. **žodinės patyčios:** pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.6.2. **fizinės patyčios:** mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turinė žala ir kt.;

6.6.3. **socialinės patyčios:** socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.6.4. **elektroninės patyčios:** skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.7. Patyčių dalyvių grupės:

6.7.1. **patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

6.7.2. **besityčiojantysis/skriaudėjas** – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.7.3. **patyčių stebėtojas** – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias;

6.7.4. **patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai).

6.8. **Patyčių prevencija** – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis gimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.9. **Patyčių intervencija** – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

6.10. **Patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

II. SMURTO BEI PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

7. Smurto bei patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o ją vykdo visi gimnazijos bendruomenės nariai.

8. Gimnazijos vadovas yra atsakingas už gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

9. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja gimnazijos Vaiko gerovės komisijos nariai, kurie:

9.1. remiantis stebėsenos rezultatais, inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

9.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per metus);

9.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

9.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

9.5. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

9.6. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl Gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašo tobulinimo;

9.7. atlieka kitus gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

10. Klasės vadovai kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu bei patyčiomis.

III. SMURTO BEI PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

11.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ir patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

11.2. primena mokiniui, kuris smurtauja, gimnazijos nuostatas ir elgesio taisykles;

11.3. esant pagalbos mokinio sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (sveikatos priežiūros specialistę, tėvus, šalia esančius gimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

11.4. išsiaiškina, iš kokios klasės yra patyręs (-ę) smurtą ir patyčias ir besityčiojantis (-ys) mokinys (-iai) (bei smurto ir patyčių stebėtojai);

11.5. informuoja klasės vadovą, arba į kuruojantį administracijos atstovą apie įvykį;

11.6. įvykį užregistruoja „Patyčių atvejų registravimo žurnale“ (1 priedas)

12. Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą smurtą ir/ar įvykusias patyčias:

12.1. išsiaiškina situaciją ir užpildo „Patyčių atvejo aprašymo lapą“ (2 priedas);

12.2. prašo mokinius (smurtaujanti ir/ar besityčiojanti (-čius), patyrusį (-ius) smurtą ir/ar patyčias bei smurto ir/ar patyčių stebėtoją (-jus)) parašyti paaiškinimus (3 priedas). Paaiškinimas saugomas pas klasės vadovą;

12.3. informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) įtarus ir/ar pastebėjus patyčias nevēliau kaip kitą darbo dieną, esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose;

12.4. stebi situaciją, bendradarbiauja su psichologu ir/ ar socialiniu pedagogu, tėvais;

12.5. nesiliaujant smurtui ir/ar patyčioms kreipiasi į Vaiko gerovės komisijos (direktoriaus pavaduotoją ugdymui), socialinį pedagogą, psichologą ir perduoda raštiškai užfiksuotą informaciją.

13. Socialinis pedagogas ir/ ar psichologas:

13.1. įvertina turimą informaciją (pagal pranešimą);

13.2. veda individualius pokalbius su patyčių dalyviais;

13.3. numato veiksmų planą ir jį įgyvendina (4 priedas);

13.4. nesiliaujant patyčioms ir/ar smurtui, pagalbos specialistai kreipiasi į VGK pirmininką, perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį. VGK pirmininkas įvertinęs turimą informaciją sukviečia VGK posėdį.

14. Gimnazijos vaiko gerovės komisija:

14.1. įvertina turimą informaciją (pagal pranešimą);

14.2. sudaro pagalbos priemonių planą (5 priedas);

14.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius posėdžius situacijos įvertinimui.

14.4. informuoja gimnazijos vadovą apie atliktus veiksmus ir esamą situaciją;

14.5. iškilus poreikiui kreipiasi į Vilniaus rajono savivaldybės atitinkamas institucijas.

15. Gimnazijos vadovas imasi gimnazijos vidaus darbo tvarkos taisyklių apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

16. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui panaudojus smurtą ir/ar pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą ir/ar patyčias turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

17. Mokiniui smurtaujant ir/ar pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą ir/ar patyčias turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi gimnazijos vidaus darbo tvarkos taisyklių apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

18. Kitiems smurto ir/ar patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Visi dokumentai, esantys mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

PATYČIŲ ATVEJŲ REGISTRAVIMO ŽURNALAS

Patyčių formos¹:

F – fizinės

Ž – žodinės

K – kibernetinės arba elektroninės

S – socialinės

Patyčių dalyviai:

M – mokinys (-iai)

(klasė) – klasė, kurioje mokosi mokinys (-iai)

S – suaugusysis (-ieji)

Data	Pranešusiojo vardas, pavardė, pareigos	Naudotos patyčių formos F, Ž, K, S	Patyčias patyrė		Tyčiojosi		Pastabos	Parašas
			M (klasė) S	Mot. Vyr.	M (klasė) S	Mot. Vyr.		

¹**Fizinės** – vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumščiajimas, apspjovimas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas ir pan.).

Žodinės – pravardžiavimas, grasinimas, užgauliojimas, erzinimas, žeminimas žodžiais ir kt.

Kibernetinės arba elektroninės – patyčios, vykstančios socialiniuose tinkluose, kitose interneto vietose arba (ir) naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas ir pan.).

Socialinės – įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas.

PATYČIŲ ATVEJO AR/IR SMURTINIO ELGESIO APRAŠYMO LAPAS

data

Pranešusiojo apie patyčias klasės auklėtojui ar kuratoriui vardas, pavardė, pareigos:

.....
.....

Kada įvyko patyčios, smurtas (data, val.):

Kur įvyko patyčios, smurtas:

Kokia patyčių¹, smurto² forma panaudota:

.....
Vaiko, patyrusio patyčias, smurtą vardas, pavardė, amžius, klasė:.....

.....
Vaiko (-ų), kuris (-ie) tyčiojosi, smurtavo vardas (-ai), pavardė (-ės), klasė(-ės):.....

.....
Vaiko (-ų), stebėjusio (-ių) patyčias, smurtą vardas (-ai), pavardė (-ės), klasė (-ės):.....

.....
Kita informacija apie įvykį:.....

.....
.....

Veiksmai, rezultatai po įvykio (pildo atvejį kuruojantis asmuo):

Data:..... Veiksmai, rezultatai.....

.....
.....

Data:..... Veiksmai, rezultatai.....

.....
.....

Data:..... Veiksmai, rezultatai.....

.....
.....

Data:..... Veiksmai, rezultatai.....

.....
.....

Užpildė:

(Vardas Pavardė, parašas)

PRANEŠIMO APIE SMURTO IR/AR PATYČIAS FORMA

Pranešimo data _____

Ugdymo įstaigos pavadinimas: Vilniaus r. Avižienių gimnazija**Bendrieji duomenys:**

Kas pranešė apie smurtą/patyčias:	
Kam pranešta apie smurtą/patyčias:	
Nuo kada tęsiasi patyčios, smurtinis elgesys	
Kur įvyko smurto ir/ar patyčių situacija	
Kokia patyčių/smurto forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Žodinės patyčios ☐ Fizinės patyčios ☐ Socialinės patyčios ☐ Elektroninės patyčios ☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____	☐ Fizinis smurtas ☐ Psichologinis smurtas ☐ Seksualinės smurtas ☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____
Kaip dažnai pasikartoja netinkamas elgesys?	

Duomenys apie dalyvius:

Vaiko, <u>patyrusio smurtą ir/ar patyčias</u> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>kuris smurtavo ir/ar tyčiojosi</u> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <u>stebėjusio smurtą ir/ar patyčias</u> vardas, pavardė, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

--

Klasės auklėtojo ar kito gimnazijos darbuotojo elgesys šioje situacijoje:

--

Veiksmų po įvykio, planas su:

Vaiku patyrusiu smurtą ir/ar patyčias:	
Vaiku, kuris smurtavo ir/ar tyčiojosi:	
Smurto ir/ar patyčių dalyvių tėvais:	
Kita (įrašyti):	

PAGALBOS PLANAS

_____ (data)

Pagalbos planas, skirtas:

Laikotarpis, per kurį bus įgyvendinamas planas:.....

Kiekvieno plano įgyvendinimo dalyvio įsipareigojimai:

Mokinio:

.....
.....

Tėvų ar globėjų:

.....
.....

Klasės vadovo ar asmens kuriojančio patyčių ir smurto prevenciją gimnazijoje:

.....
.....

Pagalbos teikimo mokiniui specialistų:

.....
.....

Vaiko gerovės komisijos:

.....
.....

Plano dalyviai:

.....
(Vardas Pavardė, parašas)

.....
(Vardas Pavardė, parašas)

.....
(Vardas Pavardė, parašas)

.....
(Vardas Pavardė, parašas) .

.....
(Vardas Pavardė, parašas)

AVIŽIENIŲ GIMNAZIJOS REAGAVIMO Į PATYČIAS AR KITOKĮ SMURTINĮ ELGESĮ IR PAGALBOS JAM ĮVYKUS PLANAS

